

Muzikus.

Spisal Alfonz Pirc.

Danes me vêde pot v jedno najoddaljenejših mestnih ulic. Tam skoraj na konci stoji velika, polu kmetska, polu še mestna hiša. Spredaj, kolikor se je vidi na ulice, čedna je še precëj a pojdi z menoj čez dvorišče, katero pač ni najčednejše. V sredi stoji vodnjak in okrog tega je navadno celo močvirno jezero. No, pa da ne rečete, da ni za varnost ničesar storjenega, moram omeniti, da leži v luži nekaj opek in kamenja, in če si posebno dober skakač, lahko prideš čez lužo, ne da bi čez kolena gazil v blatu. Kakšen poseben modrijan mi bode pač rekel, da ni treba, da bi hodil kar čez sredo dvorišča, saj tudi obideš lahko lužo. Temu moram povedati, da je samó ta pot prosta, kajti na obeh plateh je dvorišče z raznimi rečmi zastavljeno. V sprednjem konci hiše stanuje neki mizar in ta je, ne da bi se brigal za druge ljudi, skoraj polovico dvorišča zastavil s svojim lesom. Hišni gospodar pa je strójar in opravlja v zadnjem konci dvorišča svoje rokodelstvo. Dokazal sem tedaj, da pač drugače ne prideš v stanovanje, v katero te jaz povedem, kakor da pregaziš ali preskočiš óno nesrečno lužo krog vodnjaka. Na drugem konci dvorišča, kjer ima hišni gospodar svojo strojarno, je namreč nad to, pod streho tedaj, še nekak prostor. Tù stanuje neki delavec s svojo ženo in peterimi otroki. Soba, v katero te vabim stopiti, je precëj velika. Posebno znamenite oprave ne vidiš v nji. V kotu stoji železna peč, v kateri gori po zimi in po leti, če ima Mreta, delavčeva žena, kaj drv. V ti peči se kuha in nad njo so preprežene vrví, na katerih visi otroško perilo. Razven te peči stoji še v sredi velika umazana miza, potem dve postelji, nekaj polomljenih stolov in na steni visi nekaj svetih podob prav dvojbene umetniške vrednosti.

Vendar ne misli, da bi bila Anton in Mreta tako zapravljiva ter morda vso to sobo in obe postelji imela samá s svojimi peterimi otroki. Otrokom ni treba v postelji spati. Najmlajši spi v zibelki, ostalim štirim se pa v kotu na tla kaj postelje. Naselil se je tedaj danes k njim še suh, star možiček. Posebne nadlége res ne bo dalal. Vse njegovo imetje vidiš v majhnem lesenem kovčegu. Porinil ga je pod posteljo, v kateri leži. Prinesel je pa še tudi s seboj zeleno vrečico, in najstarejši Mretin otrok, šestletni Jožek, gleda ves začujen, z umazaním prstom v ustih, kaj je pač v ti zeleni vrečici?

No, dolgo mu ni bilo treba čakati. Stari možiček séde na posteljo in iz óne vrečice potegne čudno reč. Malo zabrenka in potem začne z neko palico drgniti po nji, da bi se mu bil Jožek kmalu začel smijati, misleč, da je starček pač neumen.

Kako lepó zna Karlo, tako je možu ime, gosti na gosli! Jožek neha sesati svoj prst in kar s široko odprtimi očmi in usti zija ga in posluša melodijozne glasove. Tudi Marijica v zibelki, katera je ravno hotela začeti menj melodijozno muziko, premisli se in sluša godbo. Mreta, katera je ravno z dvorišča prinesla v lonci vode, da bi začela kosilo kuhati, postavi lonec na gugavo mizo in posluša godeca. Tinica, ki je menda pač menj muzikalna, porabi to njeno zamaknenost, zleze na klop, vtakne prst v vodo in z vodo na mizo slika razna kabalistična znamenja. Janezek in Tonček sta začetkom tudi poslušala goslij glas, ali ob jednom prideta zaradi neke palice, s katero sta se prej igrala, navskriž in začneta drug drugzega suvati in lasati in napósled jokati in cviliti.

Mati se zdaj obrne, zapazi Tinico, katera je brozgala v vodi, za kuhó namenjeni, in jo energično udari po roki, ali ob jednom pa tudi po lonci, da se prevrne, pade na tla in razbije na sto koscev. Od jeze nad novo nesrečo, priloži ji še par zaušnic, kar zapazi še Janezka, ki je ravno Tončka dobil pod sé in ga obdelaval po svoji moči, skoči nánja, prime Janezka za lase, odtrga ga od Tončka in s palico, radi katere se je pričel ves pretep, udriha zdaj po jednom, zdaj po drugem. Vpitje je bilo splošno. Tinica je vpila pod mizo sedeča v luži zraven ubitega lonca, Janezek in Tonček tudi nista bila tiha in napósled tudi Marijica v zibelki ni hotela zaostajati z jokanjem, v katerem jo je prej premotil godec.

Starček storí zdaj to, kar je bilo najpametneje. Gosli vtakne zopet v svojo zeleno vrečico, stisne jih pod pázuho in zbeži iz sobe, kjer je na sredi stala Mreta in vpila in se kregala nad razposajenimi otroki. Tudi Jožku ni prizanesla, češ, da bi on, najstarejši, pač mogel malo paziti na svoje bratce in sestrice.

Pa pustimo to! Vse ima malo pomena za našo povest. Omenil sem tega prizora le, da vidiš, kako prijetno in prijazno je Karlovo stanovanje.

Karlo je pak číslan godec po vseh krčmah ob sejnih in plesih in družih veselih prilikah. Domá je le malo. S težko glavo prihaja skoraj noč na noč proti jutru domóv, léze v svojo posteljo in spí do večera. Le opóludne vstane za nekaj trenutkov ter použije precěj priprosto kosilo, katero si jemlje pri Mreti. Čmerikavo in zaspano zrè prédse in godrnja, da je to žretje za svinje in pse narejeno, ne pa

jed, skuhana za ljudi. Po trikrat in večkrat vrže žlico po mizi in pravi, da on ni za tako jed ustvarjen, a napósled vendar lačni želodec premaga njegovo gnus, vzame zopet žlico v roko in pojé vse.

„Ha, jaz ne bom znala kuhati, saj sem bila vendar péstunja pri gospodu svetovalci na Vélíkem trgu in večkrat sem pomagala v kuhinji posodo pomivati in brisati, če je bil kakšen praznik ali če je bilo kàj več gospóde povabljene na kosilo. Kaj se bo ta sitni starec ujedal ná-me! Kake stvari smo tam kuhali! Jaz jim še imena ne vem. Pa kaše in repe ne bom znala kuhati! — Napósled pa le vse pojé in še dobro políže stari sitnež,“ monologovala je potem razžaljena Mreta.

Zvečer v krěmi pa je Karlo vse boljše volje. Precej, ko pride, sicer tiho sedí in drgne ob strune, a kadar je vlil nekaj kozarcev vina skozi grlo, razveselí se stari možíček, jezik se mu razvéže in začne praviti vsakeršne rečí.

Kaj je že vse doživel in koliko svetá videl! Vsakemu pripoveduje, kdor ga loče poslušati, da je že godel v imenitnih dvorinah, da je plesal z groficami in jedel z imenitno gospódo in pil šampanjca in burgundca. Pravil je še druge rečí svojim čudečim se poslušalcem. Pripovedoval je, da je bil že na Dunaji in celó v Parizu in kdo vé, kje še povsodi. Toliko je imel povedati, da mu napósled skoraj nikdo več verjel ni, češ, da je pijan in da vino iz njega govori.

A bilo je res, kar je Karlo pripovedoval. Po vsem svetu je bil za svoje sreče in slave znan Karlo. Takrat ni stanoval tako ubožno, temveč njegovo stanovanje je bilo, kakor kakega kneza. Res je bil vabljen slavni virtuozi k sijajnim veselicam, kjer je plesal z groficami in pil z imenitno gospódo draga in fina vina. Smijal bi se bil takrat vsakemu, kdor bi mu bil rekel, da bo še kdaj godel ob sejnih in pri kmetskih veselicah po krěmah, on, ki je časih sodeloval le pri najimenitnejših in najodličnejših koncertih in ki so ga odlikovali knezi in cesarji. Takrat seveda bili so drugačni časi, takrat je zaslužil po sto rumenih zlatov in tudi več za jeden koncert, zdaj pa je vesel, če na njegov krožnik pada — rudeč kupren denar. Takrat je metal stotáke krog sebe, zdaj pa še časih nima groša, da bi si kupil kruha. Takrat ni hodil v ogóljeni in umazani obleki okrog in ni bil tako suhih in upalih lic, on, ki si je osvojil z jednim pogledom vsako žensko srce.

Poslušajmo, kako je Karlo pal s svoje sreče in slave tako globoko!

Bogatega ljubljanskega trgovca sin je. Od najprve mladosti se je bavil le z godbo. Oče je dovolil svojemu jedinemu sinu vse in dasiravno bi bil rajši videl, da bi se tudi sin posvetil trgovini, dal ga je vendar na Dunaj učít godbe pri najimenitnejših umetnikih.

Karlo je zaslúł kmalu svetovno imeniten virtuozi na goslih. Oče, kateri mu je umrl, ko je Karlo dovršil jedva dveindvajseto leto, zapustil mu je precèj imenja. Tako mu je bilo možno iti v Pariz, ko je prej prepotoval Italijo in Nemčijo.

V Parizu se je zaljubil v slavno operno pevko, v krasno Amato. Tudi Amata je ljubila njega in ves Pariz se je čudil, ko se je raznesla novica, da se hočeta poročiti najimenitnejši zvezdi na umetniškem nebu pariškem, gospod Karlo in gospodična Amata.

Srečen je bil ta zakon. Drug družega sta občudovala, on slaven godec in ona slavna pevka, in se ljubila.

A ta sreča je bila le kratka. Amata se je zakonske ljubezni polagoma nadolgočasila. Pozabila je, da je soprogu dolžna zvestobo in udala se je nekemu mlademu opernemu pevcu. Koliko je vedela „chronique scandaleuse“ povedati o ti Amatini ljubezni! Nikdo v vsem Parizu se ni čudil, ko se je nekega jutra zvedelo, da je Amata pobegnila z Richardom, nikdo se ni temu čudil, razven Karla. A ne le ženo je izgubil nesrečnež, Amata je vzela s seboj tudi skoraj vse njegovo imetje.

Karlo, kateri je še vedno ljubil Amato, ni je hotel zasledovati. Obolél je in ležal dolgo hudo bolán. Zapuščén od vseh ljudij je ležal zdaj imenitni godec v bólnici.

Ko ozdravi, nastopi zopet. Pri prvem koncertu je blo res vse polno, kajti spomnil se ga je še marsikdo iz prejšnjih časov, a zdaj občinstvo ni bilo zadovoljno več z njegovimi produkcijami. V bolezni je izgubil prejšnjo virtuozičnost in živost in dasiravno je bila njegova igra še vedno izvrstna, utemnela je tembolj njegova slava, ker se je prikazal baš takrat še imenitnejši godec.

V Parizu, kjer je tako dolgo bil prvi, ni hotel več ostati, odšel je na Dunaj, ali tudi tukaj ni mogel več doseči prejšnjega vspeha. Virtuozičnost njegova moč je izginila. Kmalu je bil prisiljen iskati si lekcij in navaden godec služiti si kruha. Živel je tako precèj časa. Boril se je z nesrečo in z uboštvom, a čimbolj se je staral, tem slabše mu je šlo. Na stare dni se je spomnil, da hoče še videti domovino svojo.

Jaz sem se seznanil ž njim nedavno pozno po noči v revni, umazani krčmi. Nehal je že gosti, toda ko sem jaz stopil v zaduhlo sobo, zagódel je vendar še jedno, potem pa prisédel k meni.

Piján je bil že malo. Mene je nagovoril francoski, in ko se temu čudim, povedal mi je zgodbo življenja svojega. Rekel mi je, da se bode še maščeval nad zapeljivcem žene svoje ter ga pojde, ako treba, iskat tudi v Ameriko.

Pozneje sem še večkrat prišel ž njim v družbo. Zanimal me je nesrečni starček.

Nekega večera ga najdem vsega veselega zopet v krčmi. Ko me ugleda, vpije mi naproti, da hoče jutri odpotovati.

„Denarja sicer nimam nič, ali s svojimi goslimi se upam ves svet prepotovati.“

Omeniti sem mu sicer hotel, da je pač že prestar se spomnil, da bi se maščeval nad Richardom in nad svojo nezvesto ženo, a nisem ga hotel žaliti.

Šel je pozno po noči pijan domov.

Ker ga precëj dnij nisem videl, grem ga iskat na stanovanje in vprašat, ali je vendar le res odpotoval. Mreta mi je povedala, da so ga tisto jutro mrtvega našli v luži na dvorišči. Zdravnik je rekel, da je pijanega starca zadela kap ter da se je udušil v blatu in v močvirni vodi.

Mreta se je najprej jokala, ker je Karlo tako nesrečne smrti umrl. Ko se je pa spomnila, da ji ves čas niti za stanovanje, niti za hrano ni plačal nì vinarja, izpremenila se je njena žalost v jezo in klela je Karla, tega ošabnega pijanca, kakor ga je nazivala. Ko sem ji pa plačal jaz, kar ji je muzikus ostal dolžan, hvalila je zopet na vse pretege umrlega godca. Hvalila bi ga bila še celo uro, toda jaz sem hitel strani, kajti ravno so začeli njeni otroci pravi peklenski koncert in tudi iz strojarnice ni prihajal v že tako zaduhlo sobo nikakor prijeten duh.

Nove muzikalije.

IV.

J. Carli, organist v Škofjiloki. „Te Deum laudamus“ op. 3 za mešan zbor. Založil skladatelj. Tiskali Blaznikovi nasledniki. Cena 60 kr.

Skladba ta je popolnoma cerkvena, jasne glasbene fakture in pravilne modulacije. Homofonna skladba je pomešana na nekaterih mestih s falso-bordonnimi stavki; dolgi tekst se na kratkem razvije proti koncu v lepe polifonne stavke. Vrlemu skladatelju čestitamo na njegovih obširnih glasbenih védnostih ter skladbo iskreno priporočamo.

V.

Slovesna latinska sv. maša v čast presveti Trojici. Zložil in svojemu učeniku blag. gospodu Antonu Foersterju v srčni hvaležnosti poklonil Ign. Hladnik, organist v Stariloki. Op. 5. Prodaja Katoliška bukvarna, cena 60 kr. Lastnina skladateljeva. Tisk Blaznikovih naslednikov. V Ljubljani 1886.

* Harmonični aparat te vrle maše je obširno — zanimiv, postopanje glasov korektno, težav za pevce skoro ni zaslediti. V skupnosti se bo